

HistorieLab

I PERSPEKTIV

2019-2020

Historie, kulturarv og identitet

i undervisning, i pædagogik og som oplevelse

HISTORIE **LAB**

Nationalt Videncenter
for Historie- og Kulturarvsformidling

HistorieLab i perspektiv 2019-2020

Kort fortalt: HistorieLab 2019-2020	5
HistorieLab i tal	6
HistorieLab 2019-2020	7
Indledning	7
Opbygning	8
Historie- og kulturfagsdidaktik	9
Forskning og udvikling indenfor læremidler	10
Sammen om historie	11
Materialer og rådgivning vedr. Fælles Mål 2019	12
Case: Anesminde og Kongens Jelling	13
Vidensdeling og formidling	14
Ph.d.-forløb	14
Pædagogik, kultur og dannelse	15
Projektet Dannelsesbroen	15
Overordnede resultater for 2019-20	18
Historien som vækstmotor	19
Arbejde i Vejle kommune	19
Øvrige indsatser	22
Case: Sommerskole i Jelling	24
Onlineliv på kanten og digital dannelse	25
Forskning i konspirationsteorier og fake news	26
Kommunikation og organisation	28
Kommunikation og formidling	28
Organisation, samarbejdspartnere og bestyrelse	29

Kort fortalt: HistorieLab 2019-2020

HistorieLab har siden 2014 arbejdet for at styrke historie- og kulturarvsformidlingen over for børn og unge og med særligt fokus på grundskolens undervisning. Efter centerets opstartsbevilling udløb, har centeret siden 2019 været drevet af UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i samarbejdet med Vejle Kommune og Nationalmuseet. Centeret arbejder med forsknings-, udviklings- og formidlingsprojekter målrettet mod forskere, undervisere og studerende på forsknings- og uddannelsesinstitutioner samt lærere i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. I samarbejde med aktører såsom kulturinstitutioner og Vejle Kommune arbejder centeret også med, hvordan historien kan skabe værdi i bred forstand for børn, familier, lokalsamfund og turismen.

Perioden 2019-2020 har været præget af dels en ny organisering i 2019 og Covid-19 epidemien i 2020. Trods dette har centeret været aktivt særligt inden for historiedidaktisk forskning, hvor der, foruden den løbende forskningspublicering, er færdiggjort to ph.d.-afhandlinger, der blandt andet har sat fokus på elevernes oplevelse af, hvad det vil sige at møde "fortiden" i undervisningen. Udover forskning arbejder centeret fortsat aktivt med formidling af viden og resultater gennem formidlingsartikler, foredrag, oplæg, undervisningsforløb mv. og HistorieLabs medarbejdere bidrager ofte til officielle læseplaner og vejledningsmaterialer.

Centeret er en aktiv samarbejdspartner i diverse netværk, og udover egne konferencer og seminarer deltager centeret også som medarrangør af de årlige kursusdage "Historielærernes dag" sammen med Center for Undervisningsmidler (CFU) og den årlige konference for historielærere, der arrangeres af Historiedidaktisk netværk. 2019 var året hvor vi afsluttede det stort anlagte opkvalificeringsprojekt "Sammen om historie". Projektet var et samarbejde mellem ni kommuner, UCLs afdeling for videreuddannelse og HistorieLab og inddrog 137 historielærere, der enten fik opkvalificering til undervisningskompetence i historiefaget eller deltog i "brush-up"-kurser. I 2020 deltog HistorieLab i afholdelsen af en international Summer School i Jelling i samarbejde med lærer- og pædagoguddannelsen. Den bliver gentaget i 2021 og det er håbet, at det vil blive en fast tradition i Jelling.

2019-2020 har også været en periode hvor HistorieLab har udbygget sit arbejde på andre felter end undervisningsforskning og -udvikling.

I samarbejde med Vejle kommune og de erhvervsrettede uddannelser i UCL har centeret etableret flere projekter, hvor der arbejdes med blandt andet event- og destinationsudvikling, debatkultur og nye pædagogiske tilgange til kulturformidling til de mindste.

HistorieLab er siden 2019 en del af UCLs Afdeling for Anvendt Forskning i Pædagogik og Samfund. Der arbejdes fortsat med et landsdækkende perspektiv, der skal skabe viden med værdi for skoler, institutioner og kommuner i hele landet. Centeret har pt. otte fagmedarbejdere tilknyttet og det ledes til dagligt af en centerleder samt afdelingens forskningschef. Centerets bestyrelse, der blandt andre har repræsentanter fra Vejle Kommune og Nationalmuseet, har til opgave at sikre centerets strategiske udvikling samt at fastholde HistorieLabs anvendelsesorienterede og nationale perspektiv.

HistorieLab i tal

Forskningsudgivelser og bidrag til forskningsudgivelser (tidsskriftsartikler mv.)	14
Formidlingsudgivelser og bidrag til udgivelser samt andre ikke videnskabelige udgivelser (rapporter, vejledninger mv.)	35
Læremidler/undervisningsmaterialer og bidrag til læremidler	7
Foredrag, oplæg og konferencepræsentationer mv.	43
Afholdte arrangementer/konferencer og lignende (egne og som medarrangør)	10

HistorieLab 2019-2020

v. Centerleder Peter Yding Brunbech

Indledning

HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling blev grundlagt i 2014 for at styrke historie- og kulturarvsformidlingen til børn og unge. Centeret modtog en opstartsbevilling der udløb i 2018, og siden 2019 har centeret været drevet i samarbejde mellem UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, Vejle Kommune og Nationalmuseet. HistorieLab skaber viden om den rolle historie, kulturarv og identitet spiller både inden for undervisning, pædagogik og i samfundet som helhed. Det sker via forsknings-, udviklings- og formidlingsprojekter inden for flere fagområder og i samarbejde med en lang række partnere. I 2019-20 har særligt samarbejdet med Vejle Kommune og UCLs fusion med det tidligere Erhvervsakademi Lillebælt givet nye spændende muligheder for at fokusere på fx oplevelsesøkonomi og udvikling af museumspædagogik.

De nye forskelligartede indsatser bidrager også til at styrke centerets hovedarbejde inden for anvendt forskning i historie- og kulturfagsdidaktik. Her har vi fortsat med at udvikle netværk, publicere forskningsresultater i tidsskrifter og antologier samt udviklet vejledningsmaterialer og eksemplariske læremidler.

Centeret har siden 2019 været en integreret del af forskningsafdelingen i Pædagogik og Samfund ved UCL. Det har betydet, at der har været gode muligheder for samarbejder med andre forskningsområder inden for grundskoleforskningen, og at HistorieLab har kunnet levere kompetencer til større projekter, der inddrager flere fag i grundskoleforskningen. Herudover er der et tæt samarbejde med lærer- og pædagoguddannelserne i både Jelling og Odense, og alle de ni fagmedarbejdere der pr. 2021 er tilknyttet centeret underviser samtidig på UCLs uddannelser.

Årerne 2019-20 har imidlertid også været en periode præget af omstilling til en mindre økonomi efter udløbet af opstartsbevillingen. Centeret har ikke haft de samme ressourcer til formidling og kommunikation som tidligere, hvilket sammen med den generelle coronasituation i 2020 har påvirket det udadvendte arbejde. HistorieLab fastholder dog målsætningen med ikke blot at producere viden, men også lægge ekstra vægt på at omsætte og formidle den til

praktikere, gennem modelmaterialer, arrangementer, hjemmeside, publikationer mv.

Opbygning

Beretningen er bygget således op, at den indeholder samlede afsnit om HistorieLabs arbejde inden for centerets vigtigste indsatsområder.

Det mest omfangsrige arbejde ligger inden for historie- og kulturfagsdidaktikken, som præsenteres først. Herudover er der afsnit om det pædagogiske udviklingsarbejde, vi laver i samarbejde med blandt andet Vejle Kommune i afsnittet om pædagogik, kultur og dannelse og det oplevelsesøkonomiske udviklingsarbejde, som også sker i tæt samarbejde med Vejle præsenteres i afsnittet Historien som vækstmotor. Endelig har vi i 2019-20 deltaget i et projekt inden for demokratisk dannelse og anti-radikalisering og har i den forbindelse også arbejdet med emnet på andre planer. Dette bliver præsenteret i afsnittet Onlineliv på kanten og digital dannelse.

Beretningen indeholder også afsnit om kommunikation og formidling, og udover de tematiske afsnit, har vi også taget et par cases med i beretningen, der kan give et nærmere indblik i vores mange forskelligartede indsatser.

Historie- og kulturfagsdidaktik

v. Lektor Heidi Eskelund Knudsen og lektor Jens Aage Poulsen

Design et mindsted, der markerer 100-året for Genforeningen. Mindstedet skal reflektere, hvordan man i lokalområdet fejrede og markerede Genforeningen i 1920. I dets udtryk og valg af placering skal mindstedet rumme et "budskab", der taler til nutidens og fremtidens syn på evt. grænseproblematikker og forholdet mellem dansk og tysk. Designet og dets begrundelser skal præsenteres i en video på max tre minutter.

Citatet er essensen af betingelserne for at deltage i konkurrencen "Hvor går grænsen?", som HistorieLab udarbejdede i anledningen af 100-året for Genforeningen i 1920. Konkurrencen henvendte sig til udskolings elever. Lærerne kunne tilmelde deres klasser og gennemføre forløbet i skoleåret 2019-2020.

Deltagelse i konkurrencen fordrede således, at eleverne arbejdede undersøgende og historieskabende, og konkurrencen understøttede derudover elevernes historiske empati ved at facilitere, at eleverne skiftede perspektiv og prøvede at sætte sig ind i, hvordan mennesker i den givne fortid og det pågældende sted tænkte og følte.

De ca. 80 videoer, der blev indleveret i forbindelse med konkurrencen, indgik også i datagrundlaget for HistorieLabs undersøgelse af scenariedidaktiske rammesætningers potentialer til at understøtte elevernes undersøgende og historieskabende arbejde. De scenariedidaktiske refleksioner præsenteres i en antologi, der udkommer i 2021.

Som case kan beskrivelsen af Genforeningskonkurrencen illustrere aktiviteter i den centerets arbejde med forskning og udviklingen indenfor historiedidaktik. Arbejdet er rettet mod at udvikle og styrke historie- og kulturarvsformidling, der er relevant for børn og unge. Dvs. forskning i forståelser af og udvikling af aktiviteter, som øger børns og unges viden om og brug af fortiden, fremmer deres historiske bevidsthed, forståelse af samfund og hverdagsliv, og giver dem basis for at reflektere over deres fremtidsmuligheder.

HistorieLab styrker lærer og elever i historieundervisningen via

flere niveauer, anvendelsesorienteret forskning, udvikling og formidling med et særligt fokus på grundskolen men med udsyn til ungdomsuddannelserne. En del aktiviteter og projekter involverer undervisere og studerende på læreruddannelsen – særligt undervisningsfaget historie, men også samfundsfag, kristendomskundskab/religion og andre kulturfag.

Et større projekt i denne forbindelse er "Delfagligheder i skolefaget historie", som gennemføres fra 2020 til 2023. Projektet undersøger centrale delfagligheder i historie som skolefag – herunder sammenhænge mellem disse, og hvordan de understøtter (skole)fagets genstandsfelt.

Forskning og udvikling inden for læremidler

HistorieLab gennemfører forsknings- og udviklingsprojekter i samarbejde med andre professionshøjskoler. Et eksempel er projektet PaL (Praksisfortolkninger af læremidler), der blev gennemført i perioden 2018-2020 i samarbejde med medarbejdere fra Professionshøjskolen Absalon og UC Syd. Projektet undersøgte, hvilken betydning læremidler har for undervisningens form og indhold – og omvendt, hvordan læremidlernes didaktik og intention påvirkes af lærerens iscenesættelse af dem. Tematikken blev anskuet fra forskellige synsvinkler, og projektets resultater formidles i fagfællebedømte artikler og i formidlingsartikler, der udgives analogt og digitalt fra slutningen af 2020 og i 2021.

Didaktiserede og ikke-didaktiserede læremidler er centrale i undervisningen. I 2019 og 2020 har HistorieLab med afsæt i centerets forsknings- og udviklingsprojekter udviklet læremidler, der sigter på, at eleverne er aktive og "gør" historie. Konkurrencen, i tilknytning til Genforeningsjubilæet i 2020, er blevet nævnt, og i forbindelse med konkurrencen udarbejdede HistorieLab inspirationsmaterialer, der bl.a. giver ideer til, hvordan eleverne kan undersøge historien bag en af de mange genforeningssten, der findes rundt om i landet. Med afsæt i den tilegnede viden skulle eleverne så udarbejde et begrundet design til et nutidigt genforeningsmonument.

Som en del af Aarhus Universitetsforlags udgivelsesprojekt 100 Danmarkshistorier udarbejder HistorieLab også en række kildebaserede forløb til mellemtrinnet og udskolingen, som understøtter, at eleverne arbejder mere problemorienteret. Også i 2019 og 2020 har HistorieLab udvidet antallet af emner i Kildebanken med kilder til historieundervisningen. Blandt de emner der er udgivet i 2019-2020 er bl.a. emnerne "Kærlighed, seksualitet og køn", "Rigsfællesskabet" og "De store epidemier". Pt. arbejder HistorieLab med materialer til emnet "Atomfrygt".

Sammen om historie

Et af HistorieLabs store indsatser fra 2017 til 2019 var projektet "Sammen om historie", der var finansieret af A. P. Møller Fonden. Projektet indebar udvikling og gennemførelse af et uddannelsesforløb, der sigtede på, at lærere i grundskolen, som underviste i historie uden at have de formelle kompetencer (linjefag/undervisningsfag eller tilsvarende) blev fagligt og didaktisk rustet til at bestå kompetencemålsprøven i undervisningsfaget historie. Desuden indgik der et brush-up-forløb, som var rettet mod lærere med formel undervisningskompetence i historie, men som ønskede at blive opdateret i forhold til nyere fagdidaktik.

HistorieLab var hovedaktør i udarbejdelsen af konceptet for uddannelsen. Det lagde vægt på en tæt tilknytning til deltageres egen praksis, og der var fokus på, at deltagerne i samarbejde med kulturinstitutioner udviklede og gennemførte konkrete forløb. Her

var aktionslæring et væsentligt didaktisk tiltag. Ca. 150 lærere fra ni kommuner deltog i uddannelsesforløbet.

Deltagere i uddannelsesforløbet bidrog med deres erfaringer til en samling af inspirerende undervisningsforløb: Jens Aage Poulsen (red.) (2019): Sammen om historie. Praksisguide. Odense: Forlaget Historia. Uddannelsesforløbet blev fulgt af forskere fra HistorieLab, og konklusioner vedr. forløbet er udgivet i en rapport: Heidi Eskelund Knudsen og Jens Aage Poulsen (2019): Sammen om historie. Følgforskning bag et kompetenceløft. Odense: Forlaget Historia.

Materialer og rådgivning vedr. Fælles Mål 2019

Efter en politisk beslutning blev den stærke læringsmålstyrede didaktik, der kendetegnede læreplanen Forenklede Fælles Mål fra 2014, fjernet i 2017. De tidligere bindende færdigheds- og vidensmål blev derfor gjort vejledende. Det betød, at der også skulle udarbejdes nye læseplaner og vejledninger til fagene. På Børne- og Undervisningsministeriet foranledning blev en medarbejder ved HistorieLab tovholder i udarbejdelsen af den læseplan og vejledning til historie, som trådte i kraft i skoleåret 2019-2020.

På opdrag af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet under Børne- og undervisningsministeriet udarbejdede HistorieLab en række artikler, aktivitetsforslag og undervisningsforløb, der kan understøtte intentionerne i Fælles Mål 2019. De er offentliggjort på EMU-portalén.

Case: Anesminde og Kongernes Jelling

Med indgåelse af aftale med Vejle Kommune i 2019 igangsattes et samarbejde mellem Kommunen, UCL og Kongernes Jelling (Nationalmuseet) om udvikling af Anesminde (Jelling 3.0). Medarbejdere fra HistorieLab har medvirket i udviklingsprocessen for både Anesminde og monumentområdet – og med inddragelse af øvrige interessenter i Jelling (Byens Hus mfl).

Arbejdet blev igangsat i 2019 og intensiveredes trods Corona-nedlukningen i 2020 med gennemførelse af udviklingsmøder mellem parterne. Ultimo 2020 blev der planlagt test- og udviklingsforløb, der gennemføres med deltagelse af undervisere og studerende i perioden februar-maj 2021.

Det er tanken at samarbejdet udvikles i 2021 som formuleret af Kongernes Jelling:

Harald Blåtand var en kæmpe blærerøv, en magtfuld hersker og en mester i selviscenesættelse!

Med det afsæt vil Jelling Viking Test Center (JVTC) i 2020/2021 udvikle, teste, lege, evaluere, teste igen og dokumentere for at skabe fremtidens oplevelser på Anesminde for turister og borgerne i området.

Når man bevæger sig ud på UNESCOs verdensarvsområde mellem gravhøje og runesten, mærker man det historiske vingesus. Dette sus skal kunne mærkes i de nye fysiske rammer på og omkring gården Anesminde bag Kongernes Jelling. Med JVTC vil vi skabe en heldagsoplevelse, hvor gæsterne ikke blot skal se, men mærke vores vikingefortid. Med fortællingen KONGEN KOMMER, som en grundlæggende ide under de nye tiltag, vi udvikler.

Harald Blåtand skal fremstilles i et nyt lys. Vises som en enevældig og magtfuld hersker, som mestrer selviscenesættelsen som få andre. Det er i Jelling de store beslutninger skal tages og det er her han kommer til efter rejser i ind- og udland. Han mestrer balancen. Mellem trosretninger, fortid og fremtid, Norden og Europa.

Vidensdeling og formidling

Centerets medarbejdere har i 2019 og 2020 været instruktører på kurser og oplægsholdere på seminarer og konferencer, der skal inspirere historielærere til at udvikle historieundervisningen. Det gælder bl.a. Historielærernes dag, HistorieLabs egen formidlingskonference, Historiedidaktisk netværks årlige konference, CFU-kurser osv. Parallelt hermed er centrets medarbejdere også løbende i kontakt med nordiske kolleger om faglig sparring og projektudvikling.

Forskere fra centeret har derudover bidraget med papers og deltagelse på internationale forskningskonferencer. Her kan bl.a. nævnes Nordisk Fagdidaktik konference (NoFa7 i 2019), hvor forskere og undervisere på tværs af skolefag mødes om fagdidaktiske spørgsmål. Også til NoFa8, der afholdes maj 2021, deltager medarbejdere fra HistorieLab med paper-præsentationer og en session. PAL-projektet blev præsenteret på IARTEM (International Association for Research on Textbooks and Educational Media), et netværk som har fokus på læremiddelforskning og på Graz-konferencen "Historical consciousness – Historical Thinking – Historical Culture" i 2020. Og ISHD (International Society for History didactics), der beskæftiger sig med forsknings- og undervisningsspørgsmål relateret til historie som fag i forskellige skole- og uddannelsessystemer i verden. Centerets medarbejdere har i forlængelse heraf skrevet såvel videnskabelige som formidlingsartikler til bøger og flere tidsskrifter. Eksempelvis skrev centerets medarbejdere flere af artiklerne til antologien "Historieundervisning – en fagmetodik", der udkom i 2021.

Ph.d.-forløb

Centeret igangsatte i 2015 to ph.d.-forløb, der begge blev forlænget med et år på grund af barsel. Begge projekter blev færdiggjort i henholdsvis slutningen af 2019 og begyndelsen af 2020. Projekterne viser nye veje i den historiedidaktiske forskning på hhv. emnet "elevernes fortidsmøde" og "historiebevidsthed og rollespil". Begge de ph.d.-studerende har i 2019 og 2020 været tilknyttet HistorieLab og har derudover undervist på UCL's grunduddannelser, hvorved forskningsviden også bliver omsat på denne måde.

Pædagogik, kultur og dannelse

v. adjunkt Marie Bonde Olesen

HistorieLab siden 2014 arbejdet på at etablere projekter og skabe aktiviteter, der øger kvalitet og kvantitet af samarbejde mellem uddannelses- og kulturinstitutioner. Styrkelsen af dette tværinstitutionelle samarbejde har fortsat været et væsentligt indsatsområde i 2019 og 2020. Arbejdet har specielt fokuseret på Vejle og omegn, hvor det understøttes af et strategisk samarbejde mellem HistorieLab og Vejle kommune.

Projektet Dannelsesbroen

HistorieLab iværksatte i juni 2019 udviklingsprojektet "Dannelsesbroen" i Vejle kommune, som er et partnerskabsbaseret langsigtet projektsamarbejde, hvis formål er at levere velfungerende og bæredygtige lærende partnerskaber i praksis samt indarbejde dele i pædagog- og læreruddannelsen. I 2019-20 er 4 lokale partnerskabsklynger etableret og samarbejdet i gang. Deltagerne i hver klynge er repræsentanter fra dagtilbud, skole og kulturinstitution, og de konkrete lokale institutioner er:

- Egtved: Egtvedpigens Grav (VejleMuseerne), Egtved Skole, Solsikken/Tusindfryd Børnehave
- Jelling: Kongernes Jelling, Bredagerskolen, Grangård, Mariehønen, Jelling Børnegård
- Give: Give-Egnens Museum, Firkløverskolen, Søndermarkens Børnehus, Børnegården Søndervang
- Vingsted og Skibet: Jernaldermiljøet i Vingsted (VejleMuseerne), Skibet Børnehus

Udover at skabe velfungerende og bæredygtige lærende samarbejder er Dannelsesbroens fokus også at udvikle den pædagogiske og didaktiske praksis hos de tre typer institutioner, herunder især hvad angår styrkelsen af børns overgang fra daginstitution til indskoling med brug af kulturinstitutioner og kulturhistoriske temaer som dannelsesbro. Arbejdet baseres også på en tankegang om kroppens betydning for læring med leg og sansning som afgørende. Klyngerne påbegyndte i 2019 idegenerering og enkelte også aktivitetsafprøvning. Klyngernes afsæt er forskellige for eksempel i forhold til allerede etablerede relationer, børnegruppe, behov og ønsker for samarbejdet, hvilket afspejles i de konkrete klyngeaktiviteter.

I 2020 har covid-19 været en stor udfordring for at afvikle tiltænkte aktiviteter og fortsætte det påbegyndte tværinstitutionelle samarbejde i klyngerne, hvorfor projektet har måttet køre på lavere blus. September 2020 gav dog mulighed for at afholde et i marts udsat videndelingsarrangement mellem alle dets deltagere. Arrangementet bød på oplæg om projektet "Kulturbørnehaver" fra Varde Kommune samt på oplæg fra de fire samarbejdsklynger og en afsluttende drøftelse af projektet.

Projektet lægger vægt på at formidle resultater til praktikere og har i 2019 publiceret det første formidlings- og inspirationsmateriale, som retter sig mod dagtilbud, indskoling og kulturinstitutioner. Publikationen består af før-under-efter aktiviteter med emnet "Jernalder for børn" som omdrejningspunkt. Publikationen samt et dertil udviklet og produceret vendespil er præsenteret og uddelt på kommunalt ledermøde for dagtilbud i Vejle kommune i august 2020.

Planen er at projektet årligt udgiver en publikation rettet mod praksis med udgangspunkt i projektets aktiviteter. 2020-publikationen er imidlertid udsat til 2021 pga. manglende mulighed for at indsamle viden og erfaringer fra aktiviteter som følge af nedlukningerne. Den planlægges at omhandle overgangssamarbejdet i Give. Konkret er publikationerne baseret på aktiviteter, der er afprøvet sammen med børnene, og publikationerne har til formål at inspirere andre institutioner, hvad enten det er dagtilbud, skole eller kulturinstitution, der arbejder med de 3-10 årige. Yderligere udkom i december 2019 en formidlingsartikel om Dannelsesbroen og Vingsted/Skibet-samarbejdet i 0-14 – Pædagogisk Tidsskrift samt i 2020 en artikel i Årsskrift for Give-Egnens Museum 2019 om Dannelsesbroen og samarbejdet i Give.

Sideløbende med Dannelsesbroen men sammenhængende med det lokale klyngesamarbejde i Jelling deltager HistorieLab i det kommunale og lokalpolitiske arbejde i at udvikle området omkring Jellingmonumenterne – udvikling vest for højene, hvor første fase har været at indgå i udvikling af ideer og koncepter for fremtidige funktioner for området. Yderligere har HistorieLab bidraget til Kongernes Jellings afvikling af et Unesco-ambassadørforløb, som inddrog mere end 200 4. klasses elever.

Ud over projektet Dannelsesbroen har HistorieLab siden 2019 deltaget i det landsdækkende projekt Legekunst, der sætter fokus på hvorledes leg, æstetik og kultur kan vinde større indpas i både praksis (dagtilbud) og på pædagoguddannelsen.

Overordnede resultater for 2019-20

Med både fortsat den åbne skole og det åbne dagtilbud og ligeledes en stor interesse fra kulturinstitutionerne i at udvikle til de yngste målgrupper bidrager HistorieLab, til trods for færre aktiviteter end tidligere, fortsat til at udfylde et behov for at udvikle en tværinstitutionel samarbejdskultur og at institutionerne bruger kulturinstitutionerne og ser potentialet i dette i forhold opfyldelse af mål, læreplaner samt arbejde med relationer og trivsel mm. Dannelsesbroen har i 2019-20 været det primære satsningsområde for dette arbejde.

Historien som vækstmotor

v. Claus Chr. Koch, Lars Kjær Larsen og Rikke Alberg Peters

“Historien som vækstmotor” er et indsatsområdet, der bygger bro mellem nogle af UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskoles mange studieretninger samt forsknings- og udviklingsspor. Der er fokus på samspillet mellem pædagogik og samfund på den ene side. Turisme, kultur og oplevelsesøkonomi på den anden. Indsatsområdet har et strategisk samarbejde med Vejle kommune, med fokus på at gennemføre udviklingsprojekter og -aktiviteter i kommunen.

Indsatsområdet er kendetegnet ved at se historien som en værdiskaber og vækstfaktor for kultur og erhverv. Der findes mange historiske fortællinger og lokaliteter, som kan være basis for moderne kulturforbrugere og rejsendes behov for både oplevelser og rum for fordybelse.

Arbejde i Vejle Kommune

Vejle Kommune er en central partner i Historien som vækstmotor, og en række af centerets indsatser bliver gennemført sammen med institutioner i kommunen.

Sammen med Vejle Bibliotekerne, Rosborg Gymnasium og Rødkilde Gymnasium har Historien som vækstmotor udviklet debatkonceptet Debatcafeer for unge, hvor det fysiske møde og det at kunne debattere og omgås andre på en lyttende og empatisk måde er i centrum. Debatcafeerne skal styrke den demokratiske dannelse i en tid præget af modsætninger og hårde debatformer på onlineplatforme mellem både unge og voksne. En debatkonkurrence bidrager til, at formatet på en sjov og inddragende måde kan være med til at sætte fokus på god debatkultur, og at de unge kan tage nogle gode erfaringer med sig videre i livet, som de kan bruge både, når de debatterer digitalt og ansigt til ansigt.

Den 4. september 2020 blev den første debatcafe afholdt på Vejle Bibliotek som et lukket arrangement med deltagelse af to klasser fra de to gymnasier. Det er planen at lave en årlig debatkonkurrence, hvor elever fra ungdomsuddannelserne i Vejle Kommune dyster om at fremsige de bedste argumenter så overbevisende som muligt og få trænet evnen til at sætte sig ind i andres perspektiver på et emne. Hvis konceptet viser sig at være bæredygtigt, kan det på sigt udvikles til at en række ungdomsuddannelser dyster på nationalt plan.

HistorieLab har også udarbejdet rapporter til Vejle Kommune med analyser og anbefalinger vedr. Projektudvikling. Det drejer sig blandt andet om rapporten "Fortællinger om Vejle som Tourby", der satte fokus på muligheder i forbindelse med Vejles rolle som startby for en etape i Tour de France 2021, et 100 dage før Tourstart-koncept udviklet til borgere og skoler i Vejle Kommune. Herudover præsenterede rapporten "Jelling 3.0 – børnefokus" et idekatalog over muligheder i forbindelse med en udbygning af monumentområdet i Jelling. Endelig har HistorieLab også udarbejdet et oplæg til hvordan børn, unge og undervisning kan inddrages i en eventuel udvikling af "Hærvejen som destination".

Arbejdet med at udvikle nye koncepter for monumentområdet i Jelling er en væsentlig indsats inden for emneområdet og forventes også at være det i årene fremover. HistorieLab har bidraget til ideudviklingsprocesserne i forbindelse med en nytænkning af området og deltager i 2020-2021 i Kongernes Jellings udviklingsarbejde JVTC (Jelling Viking Test Center) i 2020-21, der udvikler og tester lege og aktiviteter, der skal skabe fremtidens oplevelser for børn og voksne på Anesminder. Projektet inddrager både faglige eksperter samt studerende fra pædagog- og event- og turismeuddannelser på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, og er et godt eksempel på et tværgående udviklingssamarbejde mellem forskelligartede aktører.

Øvrige indsatser

Historien som vækstmotor har bidraget til en udviklingsproces i Faaborg (2018-19), hvor den gamle slagterigrund skal transformeres fra bynært industriområde til rekreativt og kulturelt kraftcenter i én af landets gamle søfartsbyer. HistorieLabs medarbejdere indgik i en arbejdsgruppe, hvis konklusioner indgår i det videre udviklingsarbejde.

Mange oplevelser er små og ubemærkede, og de skal gennemgå en (skånsom) transformation og videreudvikling, hvis kommercielle behov skal forløses. Der er altid dilemmaer forbundet med at arbejde historien ind i nye formidlingsformer, herunder det dobbelte hensyn til autenticitet og fornyelse. Et andet balancepunkt ligger i grænselandet mellem fakta og fiktion.

Historien som vækstmotor har også bidraget i et nationalt projekt "I TourismX" hvor flere virksomheder i samarbejde med Dansk Kyst- og Naturturisme og SDU har arbejdet aktivt med historien, herunder søgt at anvende digitale redskaber til at fortælle, forklare og guide. Der er mange eksempler på, at historien er et godt grundmateriale for moderne og digitalt orienterede attraktioner, museer og virksomheder. Historien er meget righoldig, men der er brug for alliancer mellem vidensaktører på det historiske område og turisterhvervet for både at opdage de gode og ærlige fortællinger, men også for at kunne omsætte dem til bæredygtighed i en økonomisk forstand. Dette betyder, at vi i 2021 vil styrke samspillet med vores IT-uddannelser.

Temaet er behandlet i et kapitel i bogen Forretningsudvikling og Innovation i turisme Anne-Mette Hjalager (red.): Med historien som vækstmotor (pp 209-23) 2020.

I 2019/20 har HistorieLab bidraget til udvikling af valgfag og undervisningsforløb inden for eventudvikling og film i oplevelsesøkonomien i samarbejde med SDU, FilmFyn og flere andre. Ud over undervisning og relationskabelse til det nationale filmmiljø fører det til et samarbejde med relevante uddannelser på SDU. I 2021 udarbejdes ansøgning til VisionDenmark om matchmaking mellem uddannelser og virksomheder inden for film og digitale medier. Dette arbejde sker med henblik på udvidelse af kredsen af partnere blandt vore IT-uddannelser.

I forbindelse hermed er HistorieLab involveret i historieformidlingen på Militærhistorisk Museum i Odense og en central aktør i

etableringen af de såkaldte "Snublesten i Odense". Dette arbejde foregår i regi af Historiens Hus og inddrager både turisme- og IT-uddannelser samt Læreruddannelsen i Odense. 10 Snublesten etableres i sommeren 2021 og vi bidrager med udvikling af formidlingsplatform, turismeprodukter og undervisningsmateriale.

Med historien som vækstmotor inddrages i eventundervisningen – hvorledes sætter vi historien på dagsordenen som indholdselement i både direkte og overført betydning? Hvad betyder historien – narrativet – for den måde vi udvikler og kommunikerer produkter og serviceydelser med afsæt i historiske begivenheder og steder?

Case: Sommerskole i Jelling

I august 2020 afholdtes for første gang i UCL en sommerskole i Jelling. Initiativet er udviklet af lærer- og pædagoguddannelsen i Jelling sammen med HistorieLab, UCL's afdeling for Forretningsudvikling, Service & Oplevelsesøkonomi samt Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Sommerskolen afvikles på engelsk og bliver en tilbagevendende begivenhed, der kan styrke uddannelsernes internationale niveau og HistorieLabs internationale netværk. Temaet for sommerskolen var Cultural Heritage – a cross-disciplinary perspective: National Identity, Education & Pedagogy and Tourism & Economy og fokuserer på kulturarv som et bredt fænomen, der har indflydelse på både national identitet, turisme, pædagogik og uddannelse.

Forskellige uddannelser i UCL har sammen med USN budt ind med deres kompetencer på disse forskellige vinkler på kulturarv. De studerende kommer fra forskellige uddannelser og får et bredt og fagligt stærkt blik på kulturarv med mulighed for at fordybe sig i en ønsket retning. Sommerskolen er et 5 ECTS modul, og i uge 33 2020 i Jelling deltog 33 studerende fra 5 forskellige uddannelser i UCL. Covid-19 spændte ben desværre for international deltagelse i 2020, men forhåbentlig bliver det i et vist omfang muligt i 2021.

I 2021 ændres navnet til Cultural Heritage: Issues of National Identity, Cultural Tourism and Education. De samme gode samarbejdsflader fortsætter i 2021, hvor USN igen deltager med to undervisere og uge 33 er afsat til det intensive modul på campus og med online aktiviteter forud for og efter denne uge. Der er her primo 2021 drøftelser med USN om at fra 2022, at låne deres udbudsret i forhold til at kunne udbyde modulet på masterniveau samt drøftelse om hvert andet år at afholde modulet hos dem i Notodden i Norge.

Onlineliv på kanten og digital dannelse

v. Rikke Alberg Peters

HistorieLab har i perioden 2019-2020 begyndt at arbejde på et nyt indsatsområde, som omhandler børn og unges onlineliv og forebyggelse af ekstremisme online, herunder fænomener som fake news og konspirationsteorier. Centralt i dette spor står ambitionen om at udvikle historie- og kulturfagenes kritiske tilgang og dannelsespotentialer i retning af digital og demokratisk dannelse, som bl.a. ser på, hvordan historiefaget i udskolingen kan medvirke til at styrke elevernes kildekritiske bevidsthed og kritiske tænkning på lang sigt.

I 2019 indgik HistorieLab et partnerskab med Professionshøjskolen Absalon og Red Barnet med henblik på at foretage en Kortlægning af viden til brug for udvikling af uddannelse om forebyggelse af online-ekstremisme for kommunale medarbejdere, der arbejder med børn og unge. Projektet var et udbud fra Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme under Styrelsen for International Rekruttering og Integration. Opgaveløsningen mandede ud i projektet Børn og unges onlineliv på kanten. Projektet havde fokus på at forstå dynamikkerne bag de mange forskellige udtryk for ekstremisme online, at kunne forholde sig undersøgende til, hvad der er på spil i de polariserende tendenser i samfundet og for den enkelte unge samt at udvikle metoder til at gå i dialog med de unge såvel i klasserummet som på gadeplan og online.

Som en del af opgaveløsningen indgik HistorieLab i udviklingen og afholdelsen af uddannelsen "Forebyggelse af ekstremisme online blandt børn og unge" samt var medforfatter til rapporten "Desk Research: Kortlægning af viden om forebyggelse af ekstremisme online blandt børn og unge". Uddannelsens målgruppe er kommunale medarbejdere med børn- og ungekontakt, fx SSP-medarbejdere, klubmedarbejdere, lærere, pædagoger mv. Uddannelsens formål er gennem fem kursusdage at give de fagprofessionelle redskaber til at forholde sig nuanceret og undersøgende til hvordan online fænomener påvirker centrale processer i børn og unges liv samt at få redskaber til at forebygge uheldige tendenser online såsom grooming, propaganda, rekruttering, konspirationsteorier, misinformation mv.

Forskning i konspirationsteorier og fake news

Forskningen i dette område sigter på at udvikle en forståelse af, hvordan kulturfagene kan medvirke til at ruste børn og unge til at blive aktive demokratiske samfundsborgere i en global verden med fri adgang til uanede mængder af information og viden. Der er tale om et nyt dannelsesbegreb, som medreflekterer, at børn og unge i dag gennem uddannelse skal klædes på til at kunne navigere i en kompleks digital virkelighed, hvor konspirationsteorier og misvisende narrativer i stigende grad erstatter kendsgerninger som grundlag for vores fælles samtale.

HistorieLab har i 2019/20 bl.a. bidraget til denne forskning gennem artiklen "What is actually true? Approaches to teaching conspiracy theories and alternative narratives in history lessons, udgivet i tidsskriftet Acta Didactica".

HistorieLab har i 2020 samarbejde med Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme, Professionshøjskolen Absalon og Red Barnet afholdt en række kurser, hvor fokus er på børn og unges onlineliv. Kurserne er tilrettelagt med det formål at gøre de fagprofessionelle klogere på, hvad der er på spil i børn og unges digitale liv samt få viden om tilgange og metoder til at forebygge online-ekstremisme. Kursernes fokus er på krydsfeltet mellem på den ene side de almene processer i relation til identitet, tilhørsforhold og in- og eksklusion og på den anden side de særlige fænomener, som børn og unge møder, når processerne finder sted online, såsom grooming, propaganda, rekruttering, konspirationsteorier, misinformation mv.

Kommunikation og organisation

Ved Nicolai Lykkegaard Fjeldsted og Peter Yding Brunbech

Kommunikation og formidling

HistorieLab har måtte skære ned på sin eksterne kommunikation efter at centerets opstartsbevilling udløb i 2019. Centeret lægger dog stadig vægt på at vedligeholde en bred vifte af kommunikationskanaler og platforme for at kunne dele viden og inspiration med offentligheden og med fagpersoner, da dette ses som et uundværligt supplement til den traditionelle videndeling, der foregår gennem videnskabelige og faglige tidsskrifter.

På Facebook er centerets kommunikation målrettet folkeskolelærere og andre underviserne, og her deles inspirationsmaterialer og artikler fra centerets faglige formidlingstidsskrift RADAR. I 2020 supplerede vi dette med egenproducerede videointerviews og –content, som har givet god interaktion med brugerne. Gennemsnitligt når vores Facebookopslag ud til 341 personer, mens videoerne når ud til over 1.100 brugere. HistorieLab udgiver et nyhedsbrev med over 1.800 abonnenter, og har over 1.200 følgere på centerets Facebookside. Herudover administrerer vi Facebook-gruppen "Ideudvikling for historielærere" der er et meget aktivt idéudvekslingsforum med omkring 3.800 medlemmer.

Hjemmesiden historielab.dk besøgte i 2019 af over 40.000 brugere. I 2020 var tallet dog kraftigt faldende, hvilket sandsynligvis skyldtes færre arrangementer og aktiviteter som følge af coronaepidemien samt en omstrukturering af kommunikationsindsatsen, der førte til et midlertidigt fald i den aktive udadvendte kommunikation.

Udover hjemmesiden stiller HistorieLab onlineplatforme til rådighed for lærerne med digitale spil såsom større dilemmaspil og mindre "vendespil" og quizspil. Spillene kan både spilles, som de er, eller bruges af elever og lærere til at skabe deres egne spil. Det har under skolenedlukningerne i 2020 givet lærerne mulighed for at finde nye redskaber til at variere onlineundervisningen. I samarbejde med Vejle Kommune har HistorieLab også udviklet onlineundervisningsmaterialer om "Pestens historie i Vejle", der kan bruges af lærerne til at sætte en samtidigrelevant vinkel på historieundervisningen.

Organisation, samarbejdspartnere og bestyrelse

HistorieLab blev oprindeligt grundlagt som en selvstændig enhed i UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole via en finanslovsbevilling i 2014. Opstartsbevillingen udløb i 2018, og HistorieLab er siden da blevet videreført i et strategisk samarbejde mellem Vejle kommune, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole og Nationalmuseet. HistorieLab er et videntcenter, der er placeret i forskningsafdelingen i UCLs hovedområde Pædagogik og Samfund, hvor blandt andet lærer- og pædagoguddannelserne er placeret. HistorieLab samarbejder tæt med lærer- og pædagoguddannelser i både Jelling og Odense samt med andre uddannelser og forskningsområder i UCL.

Forskningschef Thomas Illum Hansen fungerer som chef for videntcenteret, mens videntcenterleder Peter Yding Brunbech varetager den faglige ledelse. I 2021 er der herudover otte fagmedarbejdere (lektorer og adjunkter) tilknyttet centeret, som alle samtidig underviser på forskellige af UCLs uddannelser.

HistorieLabs bestyrelse sætter den overordnede faglige retning for centeret i samarbejde med UCLs ledelse. Pr. 1. januar 2021 består bestyrelsen af fire medlemmer plus forskningschefen og videntcenterleder, der også deltager i møderne.

- Per B. Christensen (formand)
- Niels Ågesen, kommunaldirektør, Vejle kommune
- Erik Als, vicedirektør, Nationalmuseet
- Jens Mejer Pedersen, Rektor, UCL

Du kan læse mere om medarbejdere, bestyrelse og centerets projekter på centerets hjemmeside: historielab.dk.

